

B O G A N M E L D E L S E R

Heinrich von Stackelberg: Grundlagen der theoretischen Volkswirtschaftslehre. A. Francke AG. Verlag, Bern 1948. 368 S. Pris 19.50 s. fr.

Alfred Amonn: Grundzüge der theoretischen Nationalökonomie. Samme Forlag. Bern 1948. 200 S. Pris 9.50 s. fr.

I Modsætning til Amerika, hvor man næsten har det Indtryk, at der hver Uge udkommer et nyt Systemværk i Nationaløkonomi af en eller anden Professor, har Udgivelsen af saadanne Værker været ret sparsom i Europa i de Aar, der er gaaet siden Krigens Ophør. Dette har naturligvis sin Forklaring i de Tilstande, der har været herskende i Europa efter Krigen, men det forekommer også, at der i denne Henseende hersker en forskellig Mentalitet i de to Verdensdele. I Aaret 1948 er der dog i Schweiz udkommet to Bøger paa dette Felt af kendte Forfattere, som her skal kortelig anmeldes hver for sig.

Heinrich von Stackelberg, der døde i Oktober 1946, kun 41 Aar gammel, var jo allerede før Krigen kendt som en af Tysklands mest lovende Forskere paa det økonomiske Felt. Den her foreliggende Bog er en Udvidelse og Omarbejdelse af et Værk af samme Forfatter, der i 1943 udkom under Titlen: Grundzüge der theoretischen Volkswirtschaftslehre. Denne Bog har dog næppe faaet en større Udbredelse, da Størstedelen af Oplaget blev ødelagt under et Luftangreb.

Stackelbergs Bog behandler næsten udelukkende mikroøkonomiske Problemer, saa at man forsaa vidt kan strides om, hvorvidt den er omfattende nok til at kunne betegnes som et Systemværk. I sit Forord til Bogen giver Forfatteren til Kende, at det var hans Mening at skrive et andet Værk om Makroøkonomi, Penge, Konjunkturer etc.

Bogen er hvad man kan kalde syntetisk opbygget. Efter en indledende første Del, der omhandler Grundbegreber, tager Forfatteren i Bogens 2. og 3. Del sit Udgangspunkt i henholdsvis Foretagendernes og Husholdningernes økonomiske Dispositioner og disses Bestemmelsesgrunde. Resultaterne heraf sammenfattes saa i Bogens 4. og 5. Del, hvor henholdsvis Varenes og Produktionsfaktorernes Priser forklares. Bogens 6. og sidste Kapitel bærer Overskriften: »Die Konkurrenzwirtschaft als Organisationsprinzip der volkswirtschaftlichen Bedarfsdeckung« hvor der gøres velfærdsøkonomiske Betragtninger over Frikonkurrencens Effektivitet etc.

Da Forfatteren som lige omtalt holder sig til de mikroøkonomiske Problemer, falder det naturligt, at han vigtigste Værktøj er Grænsebetraktningen, som den er blevet udviklet efter de Linjer, Marshall lagde. Der gøres dog udstrakt Brug for de Forbedringer, Marshalls Metoder er undergaaet, ved Pareto, Hicks etc., (Indifferenskurver, Isokvanter osv.), og alle Vegne bliver disse Værktøjer anvendt af Forfatteren paa en ret selvstændig Maade.

Forfatteren understreger i sit Forord til Bogen Nødvendigheden af en kvantitativ Behandling af Økonomiens Problemer, og der anvendes en Del Matematik, men dette behøver dog ikke at afskrække en Læser med middelmaadige matematiske Forudsætninger. Alt, der kræves i saa Henseende for at være i Stand til at tilegne sig Fremstillingen, er Differentialregningens mest elementære Sætninger, og det burde dog efterhaanden kunne fordres som almindeligt Grundlag for en Økonoms Uddannelse! Forfatterens særdeles klare og omhyggelige Fremstilling bidrager jo ogsaa til at lette Tilegnelsen for dem, der har Vanskeligheder ved at følge en kvantitativ Udtryksmaade.

B O G A N M E L D E L S E R

Heinrich von Stackelberg: Grundlagen der theoretischen Volkswirtschaftslehre. A. Francke AG. Verlag, Bern 1948. 368 S. Pris 19.50 s. fr.

Alfred Amonn: Grundzüge der theoretischen Nationalökonomie. Samme Forlag. Bern 1948. 200 S. Pris 9.50 s. fr.

I Modsætning til Amerika, hvor man næsten har det Indtryk, at der hver Uge udkommer et nyt Systemværk i Nationaløkonomi af en eller anden Professor, har Udgivelsen af saadanne Værker været ret sparsom i Europa i de Aar, der er gaaet siden Krigens Ophør. Dette har naturligvis sin Forklaring i de Tilstande, der har været herskende i Europa efter Krigen, men det forekommer også, at der i denne Henseende hersker en forskellig Mentalitet i de to Verdensdele. I Aaret 1948 er der dog i Schweiz udkommet to Bøger paa dette Felt af kendte Forfattere, som her skal kortelig anmeldes hver for sig.

Heinrich von Stackelberg, der døde i Oktober 1946, kun 41 Aar gammel, var jo allerede før Krigen kendt som en af Tysklands mest lovende Forskere paa det økonomiske Felt. Den her foreliggende Bog er en Udvidelse og Omarbejdelse af et Værk af samme Forfatter, der i 1943 udkom under Titlen: Grundzüge der theoretischen Volkswirtschaftslehre. Denne Bog har dog næppe faaet en større Udbredelse, da Størstedelen af Oplaget blev ødelagt under et Luftangreb.

Stackelbergs Bog behandler næsten udelukkende mikroøkonomiske Problemer, saa at man forsaaevdt kan strides om, hvorvidt den er omfattende nok til at kunne betegnes som et Systemværk. I sit Forord til Bogen giver Forfatteren til Kende, at det var hans Mening at skrive et andet Værk om Makroøkonomi, Penge, Konjunkturer etc.

Bogen er hvad man kan kalde syntetisk opbygget. Efter en indledende første Del, der omhandler Grundbegreber, tager Forfatteren i Bogens 2. og 3. Del sit Udgangspunkt i henholdsvis Foretagendernes og Husholdningernes økonomiske Dispositioner og disses Bestemmelsesgrunde. Resultaterne heraf sammenfattes saa i Bogens 4. og 5. Del, hvor henholdsvis Varenes og Produktionsfaktorernes Priser forklares. Bogens 6. og sidste Kapitel bærer Overskriften: »Die Konkurrenzwirtschaft als Organisationsprinzip der volkswirtschaftlichen Bedarfsdeckung« hvor der gøres velfærdsøkonomiske Betragtninger over Frikonkurrencens Effektivitet etc.

Da Forfatteren som lige omtalt holder sig til de mikroøkonomiske Problemer, falder det naturligt, at han vigtigste Værktøj er Grænsebetraktningen, som den er blevet udviklet efter de Linjer, Marshall lagde. Der gøres dog udstrakt Brug for de Forbedringer, Marshalls Metoder er undergaaet, ved Pareto, Hicks etc., (Indifferenskurver, Isokvanter osv.), og alle Vegne bliver disse Værktøjer anvendt af Forfatteren paa en ret selvstændig Maade.

Forfatteren understreger i sit Forord til Bogen Nødvendigheden af en kvantitativ Behandling af Økonomiens Problemer, og der anvendes en Del Matematik, men dette behøver dog ikke at afskrække en Læser med middelmaadige matematiske Forudsætninger. Alt, der kræves i saa Henseende for at være i Stand til at tilegne sig Fremstillingen, er Differentialregningens mest elementære Sætninger, og det burde dog efterhaanden kunne fordres som almindeligt Grundlag for en Økonoms Uddannelse! Forfatterens særdeles klare og omhyggelige Fremstilling bidrager jo ogsaa til at lette Tilegnelsen for dem, der har Vanskeligheder ved at følge en kvantitativ Udtryksmaade.

Som Lærebog kan Bogen maaske kritiseres derved, at det Omfang hvori de enkelte Problemer behandles, bærer Præg af Forfatterens specielle Ineresscomraade, som behandles lovlign udførligt, paa Bekostning af andre beslægtede Problemer, der fra et almindeligt Synspunkt forekommer at have større Betydning. Saaledes ofres der f. Eks. 13 Sider paa at forklare Duopolprisdannelsen, med det Resultat, at denne maa blive ret ubestemt, mens alle Arter af ufuldkommen Konkurrence (monopolistic competition) deri indbefattet monopolistisk Prisdifferentiering, kun behandles paa 6—7 Sider. Problemet vedrørende offentlig Prisfastsættelse behandles ogsaa meget kortfattet.

De Omraader, der udførligst bliver behandlet, er Produktionsteorien og Monopolprisdannelsen i sine forskellige Former, men Stackelberg havde jo allerede før Krigen vundet Ry for sin Indsats paa disse Omraader. Behandlingen er her som alle Vegne i Bogen rent abstrakt teoretisk. Empiriske Undersøgelser, der har været gjort vedrørende Foretagenders Omkostningskurver o. s. v. omtales ikke. Selv om den økonometriske Forskning paa disse som paa andre Omraader maaske ikke er særlig fremskreden, har man dog allerede gjort en Del Erfaringer paa dette Omraade, som efter Anm. Mening er i hvert Fald Omtale værd i akademiske Lærebøger, hvorved Fremstillingen faar et mere realistisk Præg, bl. a. angaaende Formen paa de Kurver, der opereres med o. s. v.

Det er en vanskelig Opgave at finde logiske Fejl hos en saa stringent Tænkner som Stackelberg, i hvert Fald har den oversteget Anm. Evner. Man kan derimod diskutere, for det første om de Forudsætninger, ud fra hvilke der deduceres, er dem, der har størst praktisk Interesse, for det andet om de Begreber, Forfatteren opererer med er de mest hensigtsmæssige Redskaber og for det tredje kan der være delte Meninger om det mikroøkonomiske Begrebsapparats Nytte overhovedet.

Som et Eksempel paa det første, Forudsætningernes Relevans, kan nævnes, at ved Forf. iøvrigt ret udførlige Behandling af Duopolproblemet opereres der kun med retlinjede Efterspørgselskurver. Selvom Opdagelsen af the kinked oligopoly demand curve vistnok

næppe betyder den Revolution paa dette Omraade, man faar Indryk af, at enkelte amerikanske Forfattere mener, er disse Teorier efter Anm. Mening i hvert Fald Omtale værd ved disse Problemers Behandling. At dette ikke har været Tilfældet for Stackelbergs Vedkommende har sikkert sin Forklaring deri, at han under Krigen har været afskaaret fra at følge med i den Udvikling paa dette Forskningsomraade der har været i Gang hinsides Atlanterhavet.

Ved sin Forklaring af Prisdannelsen naar der er to Monopoler, der staar overfor hinanden, gør Stackelberg vidtstrakt Brug af Udbytningsbegrebet, som det defineres af ham. Burde man ikke give Marxisterne Eneret paa at tale om Udbytning, i Betragtning af, at »borgerlige« Økonomer, — heriblandt Stackelberg — gerne lægger en helt anden Mening i dette Ord end Marxisterne gør? (jfr. Poul Sweezy, *The Theory of Capitalist Development*, 1946, S. 6).

Produktionsfaktorernes Prisdannelse, herunder Driftsherre-indkomsterne, forklares ud fra Grænseproduktivitetsprincippet, som Stackelberg dog anvender paa en selvstændig og højst interessant Maade. Hans Kapital-renteteori bygger paa Böhm-Bawerk og Wicksell, uden at man kan spore Paavirkning af den Udvikling, der siden Keynes »General Theory« har fundet Sted indenfor dette Omraade. Fra den moderne Nationaløkonomis Synspunkt maa de mikroøkonomiske Metoder især komme til kort ved Forklaringen af Rentefænomenet.

Til Trods for, at Enkeltheder i Stackelbergs Fremstilling saaledes kan kritiseres, kan hans Værk dog i høj Grad anbefales for viderekomne studenter, som et Værk af første Rang indenfor de Omraader af Økonomien, som her er behandlet.

A. Amonns' Grundzüge der theoretischen Nationalökonomie er en forholdsvis kortfattet Oversigt over den statistiske (baade partielle og generelle) Ligevægtsteori. I Modsætning til Stackelbergs Værk, som er *syntetisk* opbygget, er Amonns Opbygning *analytisk*, saaledes at han tager sit Udgangspunkt i selve Prisdannelsen, som saa efterhaanden forklares tilbage til sine Bestemmelsesgrunde.

Amonn definerer og bruger et Værdibegreb forskelligt fra Prisbegrebet, hvilken Forskel han udtrykker paa følgende Maade: »Unter Preis wird jedwedens sich realisierende Austauschverhältnis zwischen einem Gut und dem Gelde verstanden, unter Wert jedoch nur sein regelmässiges, übliches Austauschverhältnis gegenüber den anderen Gütern.« (S. 18). Det forekommer saaledes ikke at være lykkedes Amonn at definere et frugtbart Værdibegreb, forskelligt fra Prisbegrebet, hvad der heller næppe er lykkedes andre før ham.

Amonns Bog dækker næsten hele det Omraade, der sædvanligvis behandles i økonomiske Systemværker. Efter en Indledning om Nationaløkonomiens Genstand, Værditeoriernes Udvikling m. m., er der 3 Afsnit om Prisdannelsen, det første om Prisdannelsen i Almindelighed hvor baade den partielle og generelle statiske Ligevægtsteori udvikles, det andet om forbundne Priser og det tredje om funktionel Fordeling. De følgende 4. Afsnit omhandler Penge- og Konjunkturteori, et 5. Afsnit omhandler international Handel og i det 6. og sidste Afsnit gøres der velfærdøkonomiske Betragtninger over den økonomiske Politikks Maal og økonomiske Systemers Effektivitet. Endelig er der et Tillæg, der er helliget Stackelbergs ovenfor anmeldte Værk, hvor der gøres en hel Del kritiske Bemærkninger om dette, især kritiseres Stackelbergs Begrebsapparat paa adskillige Punkter.

Amonns' Metode til Forklaring af Prissammenhængen er hovedsagelig den generelle, statistiske Ligevægtsteori, som den er blevet udviklet af Walras og Cassel. Hans Fremstilling af Interdependenssystemet er i pædagogisk Henseende meget god, især er de Taleksempler, han vælger til Forklaring af de underliggende Funktionsforhold ret vellykkede, og det samme kan siges om de almindelige Efterspørgsels- og Udbudsfunktioner.

Ved sin Forklaring af Produktionsfaktorernes Prisdannelse søger Amonn at komme bort fra det »tautologiske« Grænseproduktivtetsprincip og opstille et andet Princip, der er mere i Overensstemmelse med den generelle Ligevægtsteori Synspunkter. I Forordet antydes det, at Forfatteren anser dette for sit væsentligste selvstændige Bidrag. Dette Princip kalder han »Prinzip der notwendigen

Differenzierheit der Preise der Produkte nach Massgabe der Mengen der verschiedenen Produktionsmittel, die zu ihrer Herstellung angewendet werden müssen.« (S. 101). En Forklaring af Produktionsfaktorernes Prisdannelse ved dette Princip forekommer dog at maatte blive af en ret formel Karakter, og mindre sigende end det Grænseproduktivtetsprincip, det skal erstatte. Kapitalrenten defineres som »der Wert der Kapitalnutzung« (S. 117), hvilket Begreb minder stærkt om Cassels' Kapitaldisposition. Iøvrigt forklares Renten ved Hjælp af Amonns ovenfor omtalte Begreb.

Bogens 4. Afsnit, der omhandler Penge- og Konjunkturteori, er Fremstillingens svageste Punkt. Forfatteren er i ret ringe Grad paa-virket af den nyeste Udvikling paa disse Omraader, saaledes forekommer det, at Keynes' Teorier f. Eks. helt er gaact ham forbi. Paa Pengeteoriens Omraade er Amonns' Tankegang helt igennem kvantitetsteoretisk. Pengenes Værdi bestemmes af Udbud og Efterspørgsel efter Penge, hvor Udbudet bestemmes af Pengenes Mængde gange disses Omløbshastighed. Efterspørgselen stammer hovedsagelig paa den ene Side fra dem, der udbyder Varer, Tjenester etc., paa den anden Side fra dem, der »hoarder« Penge. Som det gerne er Tilfældet med Forfattere af »den gamle Skole« paa dette Omraade, sondres der ikke tilstrækkeligt imellem Efterspørgselen efter selve Pengene (Henlæggelse i Kasse) og efter Pengenes Tjeneste (Efterspørgsel efter Penge til Transaktionsformaal). En forøget »Efterspørgsel« efter Penge til det første Formaal maa virke kontraktivt og prissænkende, mens en forøget Efterspørgsel efter Pengenes Tjenester virker ekspansivt og prisforhøjende. At sammenfatte disse to Ting under et Begreb, der kaldes »Pengeefterspørgsel«, maa nærmest virke forvirrende, og det selv om en Forfatter som Amonn selvfølgelig er klar over de forskellige økonomiske Virkninger, som Ændringer i »Efterspørgselen efter Penge« har, beroende paa, fra hvilken Kilde disse Ændringer stammer.

Selv om Amonns Fremstilling saaledes ikke paa alle Punkter kan siges at være »up to date« er hans Bog dog en fremragende klar, kortfattet Oversigt over den statiske Ligevægtsteori Hovedtræk, som i høj Grad kan

anbefales til viderekomne Studenter, som ved Bogens Hjælp faar en meget god Oversigt over de der behandlede Emner.

De her omtalte Værker er først og fremmest beregnet til Brug for professionelle Økonomer, baade Lærere og Studenter. Til Brug ved akademisk Undervisning har de grundet begge Forfatteres præcise og kortfattede Fremstillingsmaade mange Fordele fremfor de som Regel vidtløftige amerikanske Lærebøger, som f. Eks. Samuelsons' og Tarshis' for at nævne nogle af de bedste.

Derimod har vi hidtil savnet Systemværker paa Tysk eller et nordisk Sprog, der som de lige nævnte amerikanske Værker, er egnet til at orientere den interesserede Lægmand i økonomiske Spørgsmaal. Saadanne Arbejder, udarbejdet paa Baggrund af de paagældende Landes økonomiske Forhold vilde utvivlsomt gøre en stor Nytte, ikke mindst derved, at en Forhøjelse af Befolkningens almindelige Kundskabsstandard paa det økonomiske Omraade kunde aflaste økonomiske Forskere fra at beskæftige sig med dagligdags økonomisk-politiske Problemer, hvilket især under og efter den sidste Verdenskrig utvivlsomt har virket stærkt hæmmende paa den videnskabelige økonomiske Forskning.

O. Bjørnsson.

Income, Employment and Public Policy. Essays in Honor of Alvin H. Hansen. W. W. Norton & Co. New York. 1948. 379 sider. \$ 4.00.

Professor Alvin Hansen er sikkert en af de amerikanske økonomer, der har haft størst betydning i de seneste årtier. Han var den første, der overførte Keynes' ideer til Amerika, men han har også selv gennem sine mange bøger givet betydelige bidrag til den økonomiske teori. Tillige har han spillet en stor rolle i den praktiske økonomiske politik, og er vel nok den amerikanske økonom, der er bedst kendt af den brede offentlighed. Også her i landet er Alvin Hansen kendt, og da han lige har været i Danmark, behøver han ingen nærmere præsentation.

Det er derfor ret naturligt, at en kreds af elever og venner har ønsket at hylde ham på hans 60 års dag ved et festskrift, der har

fået titlen »Income, Employment and Public Policy«. Alle de, der har ydet deres bidrag til festskriftet, har holdt sig til emner inden for de områder, som Alvin Hansen selv har arbejdet med. Blandt forfatterne findes mange af de mest fremragende af de yngre amerikanske økonomer, og de har forstået at skabe et festskrift, hvis indhold også vil få betydning ud i fremtiden. Af artiklerne kan det ses, at der har været et vist samarbejde mellem forfatterne, hvorved festskriftet har fået et mere ensartet præg end sædvanligt for festskrifter. Her skal kun nævnes nogle af de vigtigste bidrag.

Lloyd A. Metzler skriver om »Three lags in the Circular Flow«, nemlig forbrugsudgifternes lag i forhold til indkomstudbetalingerne, udbudets lag i forhold til forandringer i salget og endelig lag'et imellem indkomstens skabelse gennem produktion og indkomstudbetalingen. Metzler's konklusion er, at udbudslag'et er det vigtigste, mens forbrugslag'et, som man hidtil har lagt så megen vægt på, er af ringe betydning.

Evsy D. Domar har kaldt sit bidrag »Investment, Losses and Monopolies«, hvori han navnlig analyserer, hvorledes investeringsvirksomheden hæmmes af eksistensen af store foretagender og monopoler.

James S. Duesenberry studerer forbrugsfunktionen. Han søger at indarbejde i forbrugsfunktionen det forhold, at forbruget ikke blot er afhængig af den øjeblikkelige indtægt, men også af den hidtil højeste indtægt vedkommende forbruger har haft.

Paul A. Samuelson giver en kort behandling af nationalindkomstbestemmelsen i simpel matematisk form.

Richard A. Musgrave og Abba P. Lerner behandler problemer i forbindelse med den offentlige gæld.

Robert L. Bishop studerer 3 forskellige slags finanspolitik til at forøge nationalindtægten: 1. En forøgelse af det offentliges udgifter med konstante skattesatser. 2. En forøgelse af det offentliges udgifter, men således at skattesatserne forhøjes så meget, at der stadig er balance på regnskabet, og 3. en reduktion af skatterne med uforandrede offentlige udgifter.

Endelig skriver Alice Bourneuf i det sidste afsnit om the »International Monetary Fund«.